

Trender i barns och ungdomars psykiska hälsa

Planeringskommitté


```
graph TD; A[Planeringskommitté] --> B[Arbetsgrupp för systematisk litteraturöversikt]; A --> C[Konferensprogram och frågeställningar]; A --> D[Konferenspanel];
```

Arbetsgrupp för
systematisk litteraturöversikt

Konferensprogram och
frågeställningar

Konferenspanel

Arbetsgrupp för systematisk litteraturoversikt

(ordförande Prof Bruno Hägglöf, projektledare Med Dr Solveig Petersen)

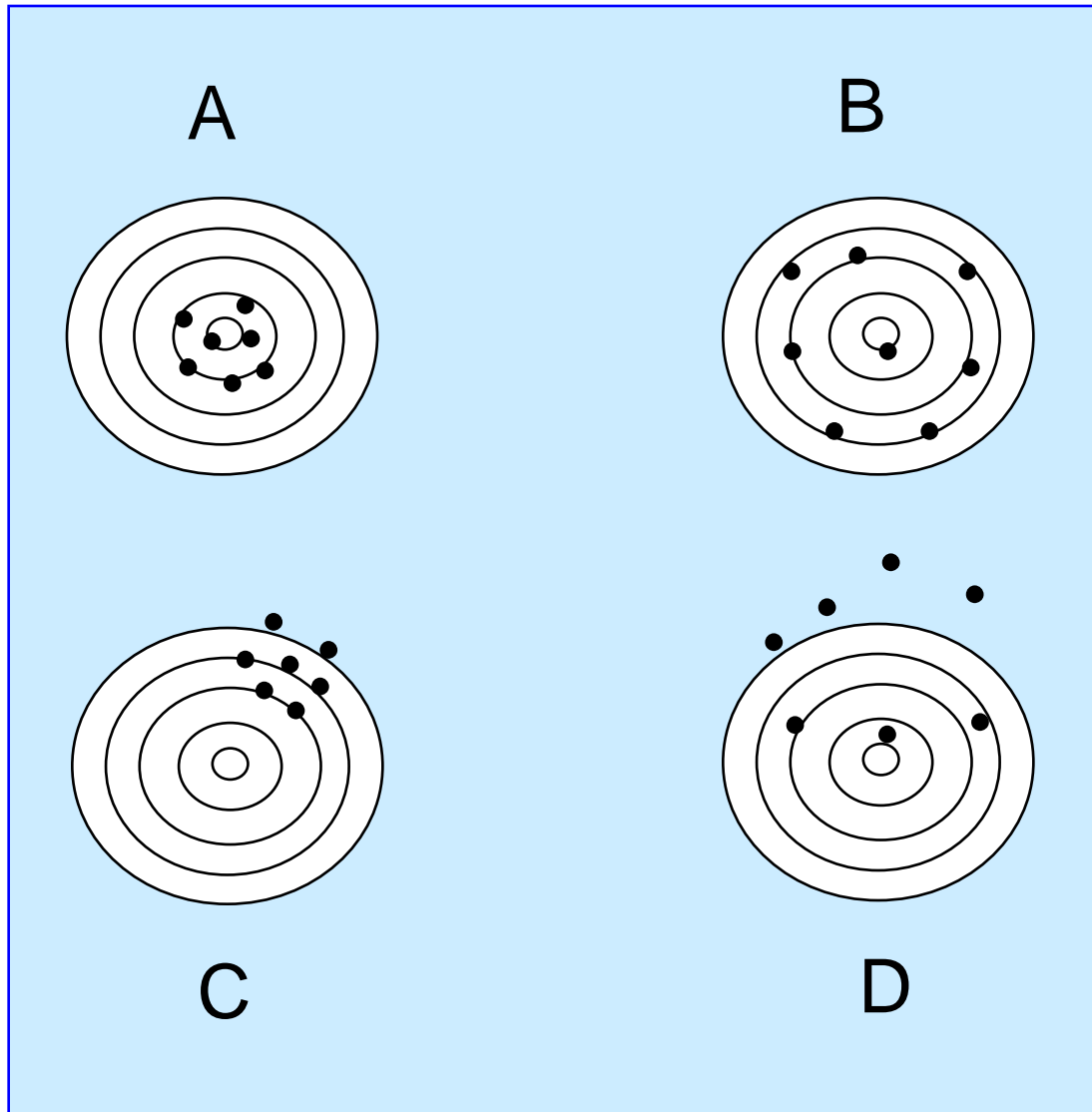

Det epidemiologiska perspektivet

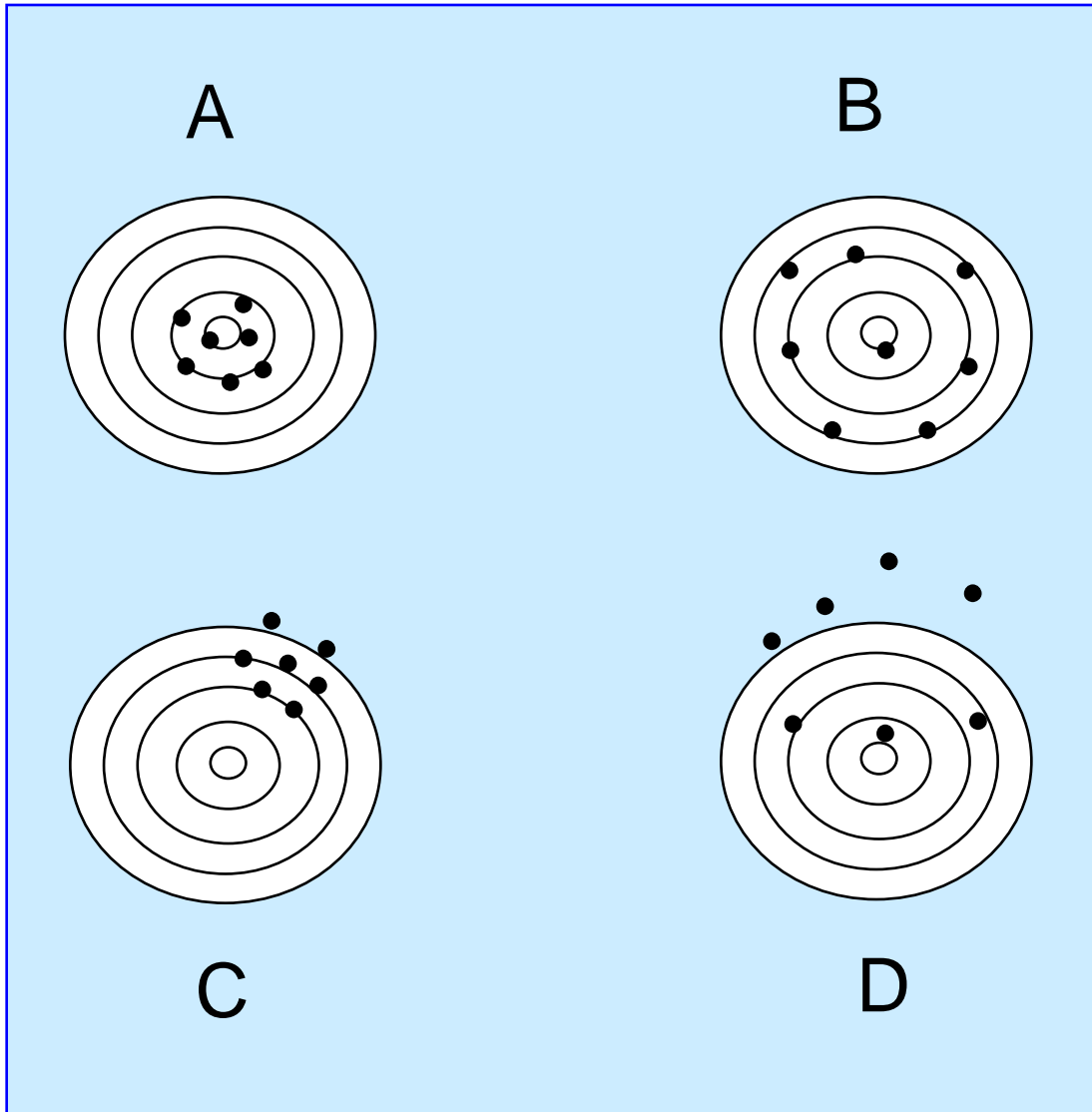
-

Trender i psykisk hälsa

- 1) Hur har barns och ungdomars psykiska hälsa förändrats över tid i Sverige?
- 2) Föreligger det regionala och/eller sociodemografiska olikheter med avseende på förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige?
- 3) Hur skiljer sig förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige utifrån olika definitioner av psykisk hälsa och olika informationskällor?
- 4) Vilka frågor och områden bör den framtida forskningen fokuseras på?

Validitet = "Att mäta det vi avser att mäta"

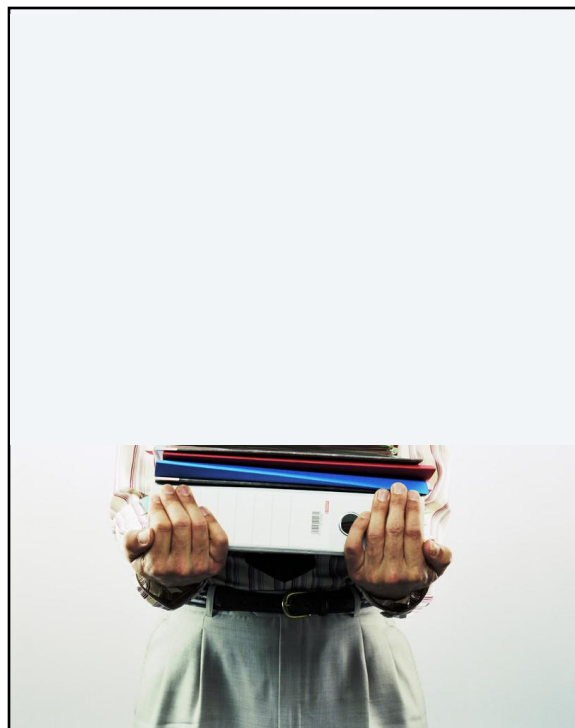

Kunskapsunderlaget för trender -
ostadig hand eller rörligt mål?

Arbetsgrupp för systematisk litteraturoversikt :

Arbetsgrupp för systematisk litteraturoversikt :

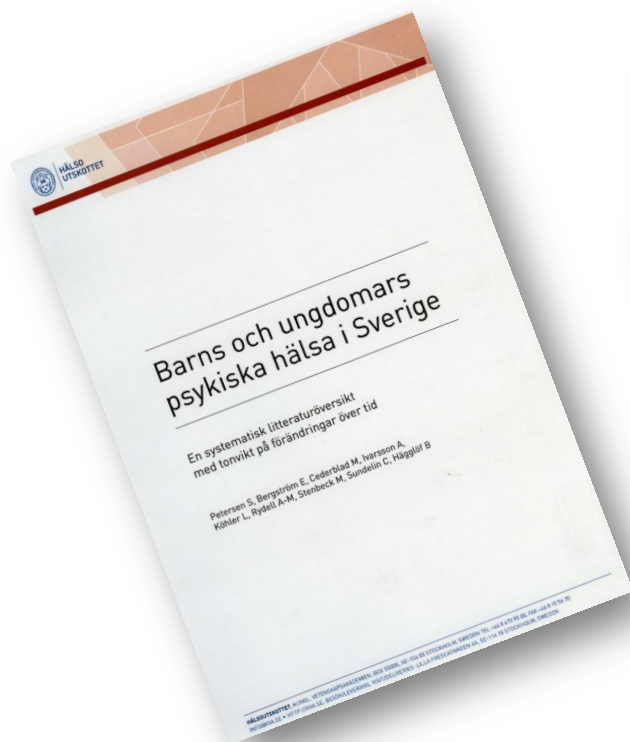
Konferenspanelen

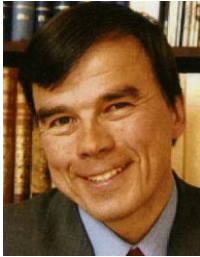
KUNGL.
VETENSKAPS-
AKADEMIEN

THE ROYAL SWEDISH ACADEMY OF SCIENCES

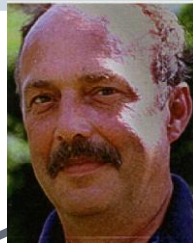
- 1) Hur har barns och ungdomars psykiska hälsa förändrats över tid i Sverige?
- 2) Föreligger det regionala och/eller sociodemografiska olikheter med avseende på förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige?
- 3) Hur skiljer sig förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige utifrån olika definitioner av psykisk hälsa och olika informationskällor?
- 4) Vilka frågor och områden bör den framtida forskningen fokuseras på?

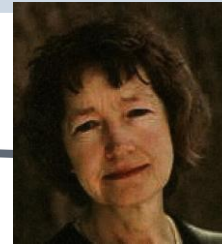
Panelens kunskapsunderlag

Fredrik Almqvist,
professor i barn- och
ungdomspsykiatri,
Helsingfors Universitet, Finland

Anders Ekbohm,
professor i epidemiologi,
Karolinska institutet

Margareta Blennow, b
arnhjälsövräkrare,
Södersjukhuset, Stockholm

Urban Janlert,
professor i folkhälsövetenskap,
Umeå universitet

Stig Wall, (ordf),
professor i epidemiologi
och hälsö- & sjukvårdsforskning,
Umeå universitet

Konferenspanelen

Ann Fernholm,
vetenskapsjournalist

Gisela Dahlquist,
professor i pediatrik,
Umeå universitet

Kristina Alexanderson,
professor i Socialförsäkring,
Karolinska Institutet

Michael Tählin,
professor i sociologi,
Institutet för social forskning (SOFI),
Stockholms universitet

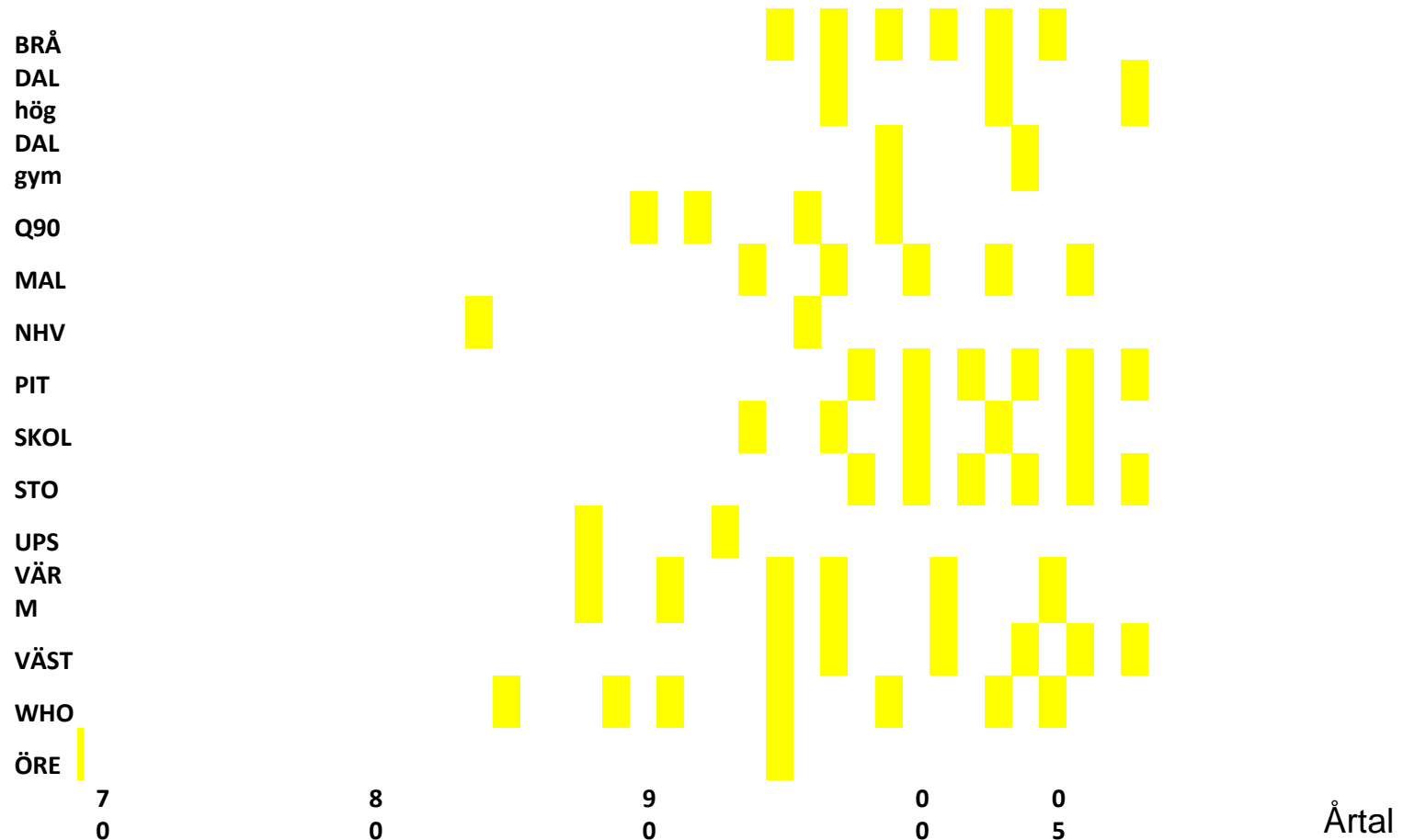
Anne Fisher,
professor i arbetsterapi,
Umeå universitet

Panelens uttalande avser:

- Sju dimensioner av psykisk hälsa

Panelens uttalande avser:

- 90% av alla observationer från 1990-

Panelens uttalande avser:

- Sju dimensioner av psykisk hälsa
- 90% av alla observationer från 1990-
- Uttalandet gäller de senaste 20 åren

1. Hur har barns och ungdomars psykiska hälsa förändrats över tid i Sverige?

- Begränsat underlag för barn under 10 år
- Det har skett en ökning av vissa typer av psykisk ohälsa
- Det finns indikationer på att självmordsförsök ökar bland flickor i övre tonåren
- Förekomst av självmord hos unga har inte förändrats nämnvärt
- Dock utgör självmord bland unga en allt större andel av totala antalet dödsfall bland unga

2. Föreligger det regionala och/eller sociodemografiska olikheter med avseende på förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa I Sverige?

- Likartat mönster över tid vad gäller köns- och åldersskillnader I flera av de regionala studierna
- Problemen störst hos flickor och mer uttalade bland äldre tonårsflickor
- Regionala skillnader i trender ej systematiskt studerade
- Ej heller sociodemografiska grupper
- Stor variation på kommun- och skolnivå har illustrerats

3. Hur skiljer sig förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige utifrån olika definitioner av psykisk hälsa och olika informationskällor?

- Ökning av nedstämdhet, ängslan, oro, irritation och dåligt humör bland 15-16-åringar
- Fler flickor än pojkar rapporterar besvär och ökningen mer uttalad bland flickor
- Liknande mönster för psykosomatiska och somatiska problem
- Begränsat underlag vad gäller hyperaktivitets- och uppmärksamhetsproblem
- Självrapporterat normbrytande beteende oförändrat mellan 1995 och 2005
- Mobbning och skolk på oförändrad nivå de senaste decennierna

3. Hur skiljer sig förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige utifrån olika definitioner av psykisk hälsa och olika informationskällor?

- Självmordsförsök tycks öka bland flickor 16-24 år
- Förekomst av självmord hos unga har inte förändrats nämnvärt
- Dock utgör självmord bland unga en allt större andel av totala antalet dödsfall bland unga
- Inget underlag för andra psykiska besvär

3. Hur skiljer sig förändringar i barns och ungdomars psykiska hälsa i Sverige utifrån olika definitioner av psykisk hälsa och olika informationskällor?

- Självrapporterad livstillfredsställelse är god eller mycket god hos de flesta och oförändrad 1985-2005, men med tendens till minskning bland 15-åriga flickor
- Var tredje 15-årig flicka trivs “mycket bra med livet i stort sett just nu” (2005/6) jämfört med 51% 1985
- Flickor mår inte lika bra som pojkar och äldre barn inte lika bra som yngre

4. Vilka frågor och områden bör den framtida forskningen fokuseras på?

Frågeställningar

Metodutveckling

Infrastruktur

4. Vilka frågor och områden bör den framtida forskningen fokuseras på?

Frågeställningar

- Bättre underlag för 0-6-åringar och 7-10-åringar
- Förklaringar till negativa trender
- Hur påverkar den psykiska ohälsan barnens liv, funktionsförmåga, aktivitet och delaktighet?
- Barn och ungdomar med funktionshinder och/eller kroniska sjukdomar
- Barnets perspektiv
- Genusperspektivet
- Självsfattning och mätinstrumenten

4. Vilka frågor och områden bör den framtida forskningen fokuseras på?

Metodutveckling

- Bortfallsproblematiken
- Dokumentation av mätinstrumentens validitet och reliabilitet
- Kombinationen av kvantitativa och kvalitativa ansatser
- Vilka metoder involverar barnen?

4. Vilka frågor och områden bör den framtida forskningen fokuseras på?

Vilken infrastruktur behövs?

- Arbetsgruppens databas
- Det behövs en infrastruktur som kan koppla psykisk hälsa till sociodemografi med integritetsskydd
- Kompetens för registerhållning och utnyttjande måste bevaras och stärkas
- Koppla Medicinska födelseregistret till barnhälsovårdsdata med längd och vikt
- Kvalitetssäkra den barnpsykiatriska diagnostiken för jämförbarhet
- Barn-ULF som kontinuerligt mätinstrument
- Området “barns och ungdomars psykiska hälsa” är särskilt lämpat för tvärvetenskapligt samarbete och forskarnätverk skall stödjas

Sammanfattningsvis...

Panelens bedömning är att det har skett en ökning av vissa typer av psykisk ohälsa hos ungdomar, till exempel nedstämdhet och oro, från mitten av 1980-talet till mitten av 2000-talet. Andelen flickor med problem har i vissa fall dubblerats eller tredubblats. Pojkarna följer flickornas uppåtgående trend, men betydligt färre anger att de känner nedstämdhet och oro.

Uttalandet ovan bygger på hur ungdomarna själva upplever sin situation; vad de rapporterar i olika enkätundersökningar. Men det finns även mer objektiva tecken på att vissa former av psykisk ohälsa ökar, till exempel vårdas allt fler unga flickor på sjukhus efter självmordsförsök. Anmärkningsvärt är också att unga inte följer den drastiska minskning i självmordsfrekvens som syns i alla andra åldersgrupper. Istället ligger ungdomsgruppen stabilt på ungefär samma nivå.

Det är slående hur lite vetenskapligt grundad kunskap det finns om förändringar i barns psykiska hälsa, speciellt för mindre barn. Utifrån underlaget kan panelen inte uttala sig om barn i åldern 0-10 år.

Underlaget ger inte heller panelen möjligheter att uttala sig om hur den upplevda psykiska ohälsan påverkar unga i deras liv; till exempel i samvaron med kompisar, i skolarbetet eller under andra vardagsaktiviteter.

Panelen tycker att det är viktigt att forskarvärlden nu arbetar för att hitta de viktigaste orsakerna bakom ökningen. I det arbetet måste forskare beakta barnets perspektiv, genusaspekter och särskilt utsatta gruppers perspektiv.

För att vi bättre ska förstå hur unga mår i sitt nuvarande liv, hur psykisk ohälsa under uppväxten påverkar deras framtid, och hur det går att främja deras psykiska välmående, behövs en förstärkning av befintlig infrastruktur för forskningen. Detta är en förutsättning för relevant forskning och undersökningar av god kvalitet. Detta är ett forskningsområde där tvärvetenskapligt samarbete skulle ge särskilt stort mervärde.